

Lagutskottets betänkande
N:o 11 i anledning av landstingsmannen,
Prosten August Sjögren m. fl:s skrivelse
av den 13 september 1922 angående däri
väckt förslag om motion till ändrad lydelse av § 27 i lagen om självstyrelse för Åland, given den 6 maj 1920.

Sedan Landstinget denna dag för närmare behandling och utlåtande hän-
skjutit förenämnda skrivelse till Lagutskottet, får detsamma i anledning
därav vördsamt framhålla följande:

Lagutskottet har vid ärendets behandling kunnat fastslå, att tanken
om ålänningarnas befriande helt och hållet från skyldigheten att fullgöra
värnplikt, således även i den form självstyrelselagen stadgar, uppbäres så
gott som av hela Ålands befolkning och jämväl av samtliga landstingsmän,
om ock en och annan av dem uttalat den åsikten, att ett gående utmed lin-
jen för befrielse helt och hållet komme att misslyckas och att det, ur
denna synpunkt sett, vore klokare att rikta hela sin uppmärksamhet på Re-
geringens proposition till Riksdagen, innehållande lag angående inbyggarnes
i landskapet Åland tjänstgöring vid lots- och fyrinrättningen i stället
för fullgörande av värnplikt, och söka få denna proposition med beak-
tande av de synpunkter, som Lagutskottet i sitt betänkande N:o 4 påpekat,
av Riksdagen godkänd.

Med fäst avseende å denna uppfattning, av vilken, såsom sagt, befolk-
ningen på Åland besjålas, har Lagutskottet även omfattat den i ovannämnda
skrivelse gjorda framställningen om motion till ändrad lydelse av § 27 i
sjelvstyrelselagen och tillåter sig därför att söka anföra skäl för fram-
ställningens godtagande.

Jämlikt mom. 1 i § 27 av lagen om självstyrelse för Åland, given den
6 maj 1920, äro de åländska ynglingarna befriade från skyldigheten att
fullgöra militärtjänst, men i dess ställe förpliktade att tjänstgöra vid
lots- och fyrinrättningen. Ehuru redan detta innebär ett stort steg emot
det mål, till vilket ålänningarna i alla tider strävat, har dock denna åt-
gärd icke varit ägnad att tillfredställa dem. Enligt deras förmenande hade
steget bort tagas fullt ut längs den linie, som leder till en fullständig
befrielse för dem att i någon som helst form fullgöra värnplikt. Sanningen

att säga så är bestämmelsen om ålänningarnas tjänstgöringsskyldighet vid lots- och fyrinrättningen icke lyckligt funnen. Man torde därför allvarligen kunna sätta ifråga, huruvida den nytta, som man tror sig komma att hava av oövade ynglingars placering vid nämnda inrättning, verkligen skall komma att uppväga de besvär, omak och kostnader, som genom denna anordning kunna uppstå. Föröfrigt torde ^{mycket ofta} icke ännu ha gjort klart för sig, huru tjänstgöring vid lots- och fyrinrättningen i praktiken skall ordnas. Under alla förhållanden måste man antaga, att nyttan av denna tjänstgöring komme att bli mycket minimal, ty så snart en åldersgrupp hunnit i någon mån bli van vid sitt arbete, komme den att efterträdas av en ny sådan, som står alldeles främmande inför sin uppgift.

Ur alla synpunkter hade det med all säkerhet varit ändamålsenligast att vid uppgörande av självstyrelselagen helt och hållet avskriva militärfrågan för ålänningarnas vidkommande. Även inom Ålands kommittén uttalades i tiden denna åsikt under framförande av mycket vägande skäl därför, ehuru kommittén sist och slutligen i brist på annat utfann förslaget om tjänstgöring vid lots- och fyrinrättningen.

Det synes som om denna tjänstgöring icke skulle kunna medföra någon verklig och varaktig nytta, men däremot komme den att alstra olust bland ungdomen och befordra utvandringen till Amerika. Då det vidare icke givres någon landsända inom republiken, som betalar så jämförelsevis dryga direkta och indirekta skatter till staten som Åland, skulle ju med ett så mycket större skäl ett tillmötesgående kunnat visas det allmänt kända åländska önskemålet om befrielse från varje slag av värnplikt.

Genom Geneve konventionen av den 20 oktober 1921, som ingicks efter tillkomsten av självstyrelselagen och dess 27 §, ha Ålandsöarna neutraliserats och alla krigshandlingar från deras område avlysts. Vid sådant förhållande måste det vara mest förnuftsensligt, att även öarnas befolkning befrias från varje slag av värnplikt; så mycket mer som densamma genom förstnämnda konvention är betagen rätten att med vapen i hand uti förekommande fall värna sin egen hembygd. Denna konvention kan med fullt skäl tagas till utgångspunkt för yrkandet på befrielse från all militärtjänst och förty även från tjänstgöring vid lots- och fyrinrättningen samt giver landskapet såväl anledning som skäl att söka ändring av nyssnämnda §. I sammanhang härmed tillåter sig utskottet hänvisa till kon-

261
008

ventionen angående Ålandsöarnas icke befästade och neutralisering, vilken av Finland ratificerats den 28 januari 1922.

Då det sagts, att frågan om ålänningarnas värnplikt i avseende å deras fåtal icke spelar någon betydande roll vid rikets försvar, kan på lika goda skäl sägas att deras tjänst vid lots- och fytinrättningen i sagda avseende komme att sakna all betydelse. Fördelen av sistnämnda tjänstgöring bleve sålunda ingen, men nackdelen därav för landskapet och därigenom även för riket i dess helhet väsentlig, ty, såsom nämnts, komme säkerligen utvandringen från Åland därigenom att i avsevärd mån tilltaga.

Redan vid tillkomsten av 1878 års värnpliktslag insåg man landets nytta och fördel av att rederirörelsen, såsom en av landets viktigaste näringsgrenar kraftigt omhuldas och inryckte därför i denna lag ett stadgande därom, att de ynglingar, som ägnat sig åt sjömansbanan och därmed fortsatte, voro befriade från aktiv tjänstgöring. I betraktande därav och då det stora flertalet åländska ynglingar dels idkar sjöfart och dels utbildar sig för sjömannens värv endast för att senare helt ägna sig åt rederinäringen, så hade ett tillmötesgående av ålänningarnas urgamla krav i denna sak utan svårighet kunnat visas genom att helt och hållet avlyfta värnpliktstungan från den åländska befolkningen.

På ovan anförda grunder och då Ålands befolkning nu för första gången genom dess valda representation beretts tillfälle att taga sig talan i denna viktiga angelägenhet, tillåter sig utskottet för Landstinget föreslå:

det Landstinget ville till regeringen ingå
en/
med motion om ändrad lydelse av § 27 i lagen
angående självstyrelse för Åland, given den
6 maj 1920, för att Riksdagen föreläggas

och av densamma antagas med följande lydelse;

Landskapet Ålands inbyggare äro frikallade från skyldigheten att i någon som helst form fullgöra värnplikt.

Vad härovan stadgats, gäller dock icke dem, vilka efter fyllda tolv år inflyttat till landskapet Åland från annan ort i Finland, där de skulle hava varit värnpliktiga.

Sådan inbyggare i landskapet, som i första momentet åsyftas, må dock, där handet åstundar, fullgöra värnplikt vid republikens krigsmakt.

Mariehamn den 13 september 1922.

Th. Rönkä

Johannes Gustafsson
L. Carlsson

ventionen angående Ålandsöarnas icke befästade och neutralisering, vilken av Finland ratificerats den 28 januari 1922. 261 008

Då det sagts, att frågan om ålänningarnas värnplikt i avseende å deras fåtal icke spelar någon betydande roll vid rikets försvar, kan på lika goda skäl sägas att deras tjänst vid lots- och fyttinrättningen i sagda avseende komme att sakna all betydelse. Fördelen av sistnämnda tjänstgöring bleve sålunda ingen, men nackdelen därav för landskapet och därigenom även för riket i dess helhet väsentlig, ty, såsom nämnts, komme säkerligen utvandringen från Åland därigenom att i avsevärd mån tilltaga.

Redan vid tillkomsten av 1878 års värnpliktslag insåg man landets nytta och fördel av att rederirörelsen, såsom en av landets viktigaste näringsgrenar kraftigt omhuldas och inryckte därför i denna lag ett stadgande därom, att de ynglingar, som ägnat sig åt sjömansbanan och därmed fortsatte, voro befriade från aktiv tjänstgöring. I betraktande därav och då det stora flertalet åländska ynglingar dels idkar sjöfart och dels utbildar sig för sjömannens värv endast för att senare helt ägna sig åt rederinäringen, så hade ett tillmötesgående av ålänningarnas urgamla krav i denna sak utan svårighet kunnat visas genom att helt och hållet avlyfta värnpliktstungan från den åländska befolkningen.

På ovan anförda grunder och då Ålands befolkning nu för första gången genom dess valda representation beretts tillfälle att taga sig talan i denna viktiga angelägenhet, tillåter sig utskottet för Landstinget föreslå:

det Landstinget ville till regeringen ingå en/
med motion om ändrad lydelse av § 27 i lagen
angående självstyrelse för Åland, given den
6 maj 1920, för att Riksdagen föreläggas

och av densamma antagas med följande lydelse;

Landskapet Ålands inbyggare äro frikallade från skyldigheten att i någon som helst form fullgöra värnplikt.

Vad härovan stadgats, gäller dock icke dem, vilka efter fyllda tolv år inflyttat till landskapet Åland från annan ort i Finland, där de skulle hava varit värnpliktiga.

Sådan inbyggare i landskapet, som i första momentet åsyftas, må dock, där handet åstundar, fullgöra värnplikt vid republikens krigsmakt.

Mariehamn den 13 september 1922.

Robert Rosenblom

Th. Rosenblom

Johannes Gustafsson
L. Palmgren